

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי ספר על-יסודיים
ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ד, 2014
מספר השאלון: 220,022115
נספח: תמונות לשאלה 1

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	–	פרק ראשון	–	(30x1)	–	30 נקודות
		פרק שני		(30x1)		30 נקודות
חלק II	–	פרק שלישי <u>או</u> פרק רביעי	–	(20x2)	–	40 נקודות

נבחנים אקסטרניים יענו רק
על פרק שלישי – בית שני

סה"כ – 100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות, המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

(3x13) – 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב בטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טייטה" בראש כל עמוד טייטה. רישום טייטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלה אחת מהפרק הראשון ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. חברת המופת הרצויה בארץ-ישראל

עיין בנספח, שבו שלוש תמונות המייצגות גישות שונות בתנועה הציונית בנוגע

לחברת המופת הרצויה בארץ-ישראל, וענה על שני הסעיפים.

א. בחר באחת מן התמונות, ציין את מספרה וכתוב איזו גישה היא מייצגת.

הסבר שני מאפיינים של גישה זו (שלפחות אחד מהם בא לידי ביטוי בתמונה).

(15 נקודות)

ב. בחר בגישה שונה מזו שכתבת עליה בסעיף א, והסבר את המאפיינים

של חברת המופת הרצויה בארץ-ישראל על פי גישה זו. (15 נקודות)

2. הרצל

לפניך השיר "הרצל", מאת יורם טהר־לב. קרא אותו וענה על הסעיפים א-ב שאחריו.

<p>בית 3 הוא לחם במונטיפיורי וברוטשילד הוא נזף והשקיע בקונגרסים את כל חסכונוותיו בבית הוא הניח אישה וילדים שחשו על בשרם את צרת היהודים. לכלך הוא את ידיו ולא חש עצמו קטן בקְשִׁישִׁים** הוא חילק ונפגש עם השולטן כי אחרת איך עבדול חמיד השני היה מתמצא בעניין הציוני? הוא היה קצת בנימין והיה קצת זאב אך כשבא אל השולטן – שוב הציע את הלב.</p>	<p>בית 1 הרצל וכל האדונים הנכבדים בבאזל יסדו את מדינת היהודים וולפסון ונורדאו ואוסישקין התוסס ומוצקין, וכל הצירים של הקונגרס. נורדאו הביא למדינה את הכבוד וולפסון הביא את הכספים (והחובות) אוסישקין הביא את המרד של הדור וביאליק הביא את "אל הציפור". רק הרצל הלך שם דָּוָה וכואב כי הרצל נתן למדינה את הלב.</p>
<p>בית 4 ובסוף, כשראו שישנה כבר התחלה הוא נדרש לשלם את מחיר התהילה אחד דרש שישלמו את החובות אחד דרש את הפרסום והכבוד אחד דרש מהפכה, אחד שוויון, אחד דרש מיד את כל ציון. והרצל, שכלום לא נשאר לו בחייו נתן את הלב ועצם את עיניו, ואחר כך כל האדונים הנכבדים בכו על חוזה מדינת היהודים.</p>	<p>בית 2 הוא רץ ודאג ונאם ונדחף מן המזכיר אל השר, מן המיניסטר אל הגֵרָאף*, האמין כתינוק בכל מה שהוא בדה ואמר: אם תרצו – אין זו אגדה. הוא עבר בגליל, בשרון וביהודה, בדק את הקרקע ואת כלי העבודה חצה את הים ועל פרד הוא דהר ובמקווה ישראל הוא פגש את הקיסר ואז, לפני וילהלם הוא חש פתאום כאב כי שוב היה צריך לפתוח את הלב.</p>

(מתוך: http://www.taharlev.com/songs_selection_song.asp?id=73)

* גֵרָאף – אציל, בעל אחוזה.

** בקְשִׁישִׁים – שוחד.

א. הצג על פי השיר שלוש פעולות של הרצל לקידום הרעיון הציוני. הסבר על פי מה שלמדת

שתי מטרות שניסה להשיג באמצעות פעולות אלה. (15 נקודות)

ב. הסבר על פי השיר שלושה מהקשיים שהיו להרצל בקידום הרעיון הציוני. (15 נקודות)

/המשך בעמוד 4/

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. התפתחות הפעילות הלאומית באירופה

א. הצג שניים מן השלבים בהתפתחות של הפעילות הלאומית באירופה במאה התשע-עשרה, והסבר את התרומה של אחד מן השלבים שהצגת לעיצוב תודעה לאומית.

(16 נקודות)

ב. בחר בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, גרמניה, איטליה. הסבר את מטרת המאבק של התנועה שבחרת, ותאר את אחד משלבי המאבק שלה.

(14 נקודות)

4. צמיחת התנועות הלאומיות

א. לפניך שלושה גורמים שהשפיעו על צמיחת התנועות הלאומיות באירופה במאה התשע-עשרה.

— אירועים פוליטיים-היסטוריים מעצבים

— רעיונות; אידאולוגיה

— שינויים במצב הכלכלי-חברתי

בחר בשניים מן הגורמים האלה, והסבר את ההשפעה של כל אחד מהם

ל צמיחת התנועות הלאומיות באירופה. (16 נקודות)

זסבר שתי השפעות של תנועות לאומיות באירופה במאה התשע-עשרה

ל הצמיחה ו/או על דרכי הפעולה של התנועה הציונית. (14 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).

במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא הלאומיות (שאלות 14-18),

המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
תלמידים ובוגרים אינטרניים יענו על שתי שאלות מאחד הפרקים:
מפרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
מפרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).
נבחנים אקסטרניים יענו על פרק שלישי בלבד.

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. עיצוב הזהות היהודית בימי עזרא ונחמיה

א. עזרא ונחמיה שאפו לחזק את הזהות היהודית ביהודה באמצעות כמה עקרונות. ביניהם:

— חיים על פי התורה

— בדלנות

— מרכזיות בית המקדש

הצג שתי פעולות של **עזרא** לקידום אחד מן העקרונות האלה, והסבר קושי אחד שעמו ניסה להתמודד. (10 נקודות)

ב. הצג את עיקרי האמנה שחתם **נחמיה** עם העם, והסבר כיצד היא מבטאת שניים משלושת העקרונות המוזכרים בסעיף א. (10 נקודות)

6. המרד הגדול

א. הסבר שלושה גורמים למרד הגדול. (12 נקודות)

ב. הצג שני נימוקים של המתנגדים למרד ברומאים. (8 נקודות)

7. משבר החורבן והמרכז ביבנה

א. הסבר שלוש סכנות שאיימו על העם היהודי בעקבות חורבן בית המקדש השני:

אחת בתחום הדתי, אחת בתחום מוסדות ההנהגה ואחת בתחום החברתי. (10 נקודות)

ב. הצג שתי פעולות של חכמי יבנה, והסבר את התרומה של כל אחת מהן לעיצוב החיים היהודיים בהיעדר מקדש. (10 נקודות)

/המשך בעמוד 6/

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטרניים בלבד.

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד אנ פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. מוסדות וארגונים בעיר בימי ביניים

- א.** הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב.** מהי גילדה? הסבר כיצד הגנה הגילדה על חבריה ודאגה לצורכיהם בעיר הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)

9. העיר בעולם המוסלמי

- א.** העיר המוסלמית התאפיינה בחלוקה לרבעים. הסבר כיצד חלוקה זו משקפת את הרכב האוכלוסייה ואת המעמדות בעיר. (10 נקודות)
- ב.** הסבר את הגורמים להפיכתה של בגדד למרכז תרבותי. (10 נקודות)

10. הקהילה היהודית בבגדד

- א.** הסבר כיצד עיצבו עקרון ההורשה (הייחוס) ועקרון הגדולה בתורה את המבנה של ההנהגה היהודית בבגדד.
האם המינוי של רס"ג (הרב סעדיה גאון) לראש ישיבת סורא היה על פי עקרון ההורשה? נמק. (12 נקודות)
- ב.** הצג את עמדתו של רס"ג באחד הוויכוחים (הפולמוסים) שהיה מעורב בהם. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

שים לב: פרק זה מיועד לתלמידים ולבוגרים אינטרניים בלבד.

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד אנ פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. מוסדות וארגונים בעיר בימי ביניים

- א. הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב. מהי גילדה? הסבר כיצד הגנה הגילדה על חבריה ודאגה לצורכיהם בעיר הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)

9. העיר בעולם המוסלמי

- א. העיר המוסלמית התאפיינה בחלוקה לרבעים. הסבר כיצד חלוקה זו משקפת את הרכב האוכלוסייה ואת המעמדות בעיר. (10 נקודות)
- ב. הסבר את הגורמים להפיכתה של בגדד למרכז תרבותי. (10 נקודות)

10. הקהילה היהודית בבגדד

- א. הסבר כיצד עיצבו עקרון ההורשה (הייחוס) ועקרון הגדולה בתורה את המבנה של ההנהגה היהודית בבגדד.
האם המינוי של רס"ג (הרב סעדיה גאון) לראש ישיבת סורא היה על פי עקרון ההורשה? נמק. (12 נקודות)
- ב. הצג את עמדתו של רס"ג באחד הוויכוחים (הפולמוסים) שהיה מעורב בהם. (8 נקודות)

/המשך בעמוד 7/

עיר מדגימה – פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. מוסדות וארגונים בעיר בימי ביניים

- א.** הצג שני מוסדות שפעלו בעיר המוסלמית, והסבר את התפקידים שמילא כל אחד מהם בחיי התושבים בעיר. (10 נקודות)
- ב.** מהי גילדה? הסבר כיצד הגנה הגילדה על חבריה ודאגה לצורכיהם בעיר הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)

12. האוניברסיטה בעיר הנוצרית

- א.** הצג את מעמדן של האוניברסיטאות בעיר הנוצרית. הסבר שתי השפעות של האוניברסיטאות על התפתחות העיר הנוצרית בימי הביניים. (10 נקודות)
- ב.** מה היה ההרכב של אוכלוסיית הסטודנטים באוניברסיטת קרל? הסבר השפעה אחת של המתיחות הדתית אן המתיחות הלאומית בעיר פראג על אוניברסיטת קרל. (10 נקודות)

13. הקהילה היהודית בפראג

- א.** הסבר מדוע היהודים בפראג גרו ברובע נפרד, ותאר את המבנה של הרובע היהודי בפראג. (10 נקודות)
- ב.** הצג בעיה אחת שהמהר"ל מפראג התמודד עמה, והסבר את הפתרון שהציע לבעיה זו. (10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!
שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם
מבחן מותאם.
(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מהשאלות האלה.
(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הצג את המאפיינים המשותפים למנהיגי התנועות הלאומיות באירופה במאה התשע-עשרה.
15. בחר בתנועה לאומית שפעלה באחת מן הארצות האלה: יוון, פולין, גרמניה, איטליה.
הסבר גורם אחד שעיכב את המאבק של התנועה שבחרת, וגורם אחד שסייע למאבקה.
16. הסבר את הסיבות לעלייה לארץ-ישראל בשנים 1881-1914.
17. מה הייתה העמדה של מנהיגי התנועה הציונית כלפי הצדדים הלוחמים בזמן מלחמת העולם הראשונה?
הסבר מדוע החליטו לנקוט עמדה זו.
18. הסבר מה הייתה המשמעות של הצהרת בלפור עבור הציונים.
הצג את התגובה של היהודים "המשתלבים" על הצהרה זו, ואת תגובת הערבים עליה.

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

נספח: תמונות לשאלה 1

תמונה 3

(ציור: מנשה קדישמן, מתוך כריכת הספר: אלטנוילנד, הוצאת תנועת הנוער העובד והלומד, 2009)

תמונה 2

(מתוך: <http://feminimasoret.wordpress.com>)

תמונה 1

(מתוך: האתר של מכון לבון לחקר תנועת העבודה)